

Crna Gora
GLAVNI GRAD
GRADONAČELNIK
Broj: 01-018/21-12148
Podgorica, 08. decembar 2021. godine

Crna Gora
Pisarnica - Glavni grad - Podgorica

Primijeno: 15.12.21				
Org jed	Jed. kas znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02	-016	21	-	1229

SKUPŠTINA GLAVNOG GRADA

PODGORICA

Na osnovu člana 58 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list CG“, br. 2/18, 34/19 i 38/20) i člana 100 stav 1 tačka 2 Statuta Glavnog grada („Službeni list CG - Opštinski propisi“, broj 8/19 i 20/21), podnosim **Informaciju o aktivnostima na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice u 2021. godini.**

Za predstavnika predlagača prilikom razmatranja Prijedloga u Skupštini Glavnog grada i njenim radnim tijelima, određena je **Zekerija Fetić**, v.d. sekretara Sekretarijata za podršku biznis zajednici.

GRADONAČELNIK,

dr Ivan Vuković

CRNA GORA
GLAVNI GRAD PODGORICA

INFORMACIJA

**o aktivnostima na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih
područja Glavnog grada Podgorice u 2021. godini**

Podgorica, decembar 2021. godine

SADRŽAJ

1. Uvod.....	3
2. Stanje agrara u Glavnom gradu Podgorici.....	3
3. Biljna proizvodnja.....	5
3.1. Povrtarstvo.....	5
3.1.1 Proizvodnja duvana.....	5
3.2. Vinogradarstvo.....	5
3.3. Voćarstvo.....	5
3.4. Stočarstvo.....	6
3.5. Pčelarstvo.....	7
4. Iznos sredstava uložениh u razvoj poljoprivrede Glavnog grada.....	8
4.1. Budžet Glavnog grada za 2020. godinu.....	8
4.2. Podsticaji poljoprivredi iz sredstava Budžeta Glavnog grada realizovani aktivnostima Sekretarijata za preduzetništvo.....	10
4.2.1. Premije u mljekarstvu.....	10
4.2.2. Otkup viška poljoprivrednih proizvoda u Glavnom gradu.....	13
4.2.3. Krediti u poljoprivredi.....	13
4.2.4. Ostale aktivnosti podržane Budžetom Glavnog grada.....	14
4.3. Aktivnosti Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci na podsticaju razvoja poljoprivrede u 2020. godini.....	14
4.4. Program staračke naknade.....	15
5. Zaključne ocjene.....	16

1. UVOD

Programom rada Skupštine Glavnog grada Podgorice za 2021. godinu planirana je izrada Informacije o aktivnostima na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice u 2021. godini, sa pregledom stanja u ovoj oblasti.

Cilj Informacije jeste da prikaže stanje i potencijal poljoprivredne proizvodnje u Glavnom gradu i objedini stimulativne mjere koje su realizovane u 2021. godini, kao i rezultate tih mjera.

Sekretarijat za preduzetništvo, u skladu sa nadležnostima, sprovodi aktivnosti na podsticanju razvoja poljoprivrede i ruralnih područja, kako samostalno, tako i kroz saradnju sa drugim državnim i lokalnim organima, kao i privrednim društvima, koja imaju nadležnost u ovoj oblasti: Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Biotehnički institut, Opština u okviru Glavnog grada Golubovci, Sekretarijat za finansije, DOO „Vodovod i kanalizacija“, DOO „Putevi“, AD „Plodovi Crne Gore“, DOO „Monteorganica“, MONSTAT i dr. Pored navedenih subjekata, Odjeljenje za poljoprivredu u okviru Sekretarijata za preduzetništvo saraduje i sa drugim relevantnim institucijama i privrednim društvima, kao i udruženjima poljoprivrednih proizvođača koji raspolažu informacijama i statističkim podacima važnim za izradu ove Informacije.

Cilj Sekretarijata u ovoj oblasti je kontinuiran monitoring i podsticanje poljoprivredne proizvodnje, naročito u predjelima u kojima je poljoprivredni potencijal veoma malo iskorišćen. Takođe, jedan od dugoročnih ciljeva se ogleda u radu na edukaciji lokalnih proizvođača i promociji njihovih proizvoda.

2. STANJE AGRARA U GLAVNOM GRADU PODGORICA

Poljoprivredna djelatnost je jedna od vodećih djelatnosti, koja predstavlja važnu stratešku granu privrednog razvoja Glavnog grada, kao i cijele Crne Gore. Međutim, na osnovu zvanične statistike u poljoprivredi je stalno zaposleno samo oko 1,5% od ukupnog broja zaposlenih u Crnoj Gori.

Veliki poljoprivredni potencijal Glavnog grada obezbjeđen je povoljnim klimatskim i zemljišnim uslovima. Upravo nam ta dva prirodna preduslova uspješne proizvodnje pružaju šansu za ostvarenje dobrih rezultata, kako ranim sazrijevanjem plodova, tako i dugim periodom plodonošenja. Sa druge strane, podjednako je značajno podizanje svijesti o održivom korišćenju resursa koji su nam dostupni i odabiru adekvatnih agroekoloških i agrotehničkih aspekata gajenja, kako bi smo sa jedne strane očuvali dostupne resurse, a sa druge strane ostvarili dobit kroz realizovanu proizvodnju.

Podgorica se nalazi na dodiru mediteranske (sredozemne) i kontinentalne klime. Južno je otvorena prema subtropskom klimatskom pojasu, pa u njoj dominiraju duga, topla i suva ljeta sa visokim temperaturama i toplim noćima i blage zime sa velikim količinama padavina i nižim temperaturama od primorske oblasti. Pod uticajem okolnih planina dolazi do izmjene klime, tako da se klima u Glavnom gradu definiše kao izmijenjeno sredozemna. Srednja godišnja temperatura vazduha u Podgorici iznosi 16,4°C, maksimalna temperatura dostiže 40,7°C, a minimalna - 4,6°C. Srednja godišnja količina padavina u Podgorici je 1544 mm, a relativna vlažnost vazduha je 59,6%. Prosječan broj kišnih dana je 118, sniježnih 3, a sa jakim vjetrovom 58 dana.

Nadmorska visina iznosi 44 metra u Podgorici, svega desetak metara na obali Skadarskog jezera i do 2000 metara na okolnim planinama. Sami grad krasi tokovi rijeka Morače i Ribnice, dok u neposrednoj blizini protiču Zeta, Cijevna i Sitnica.

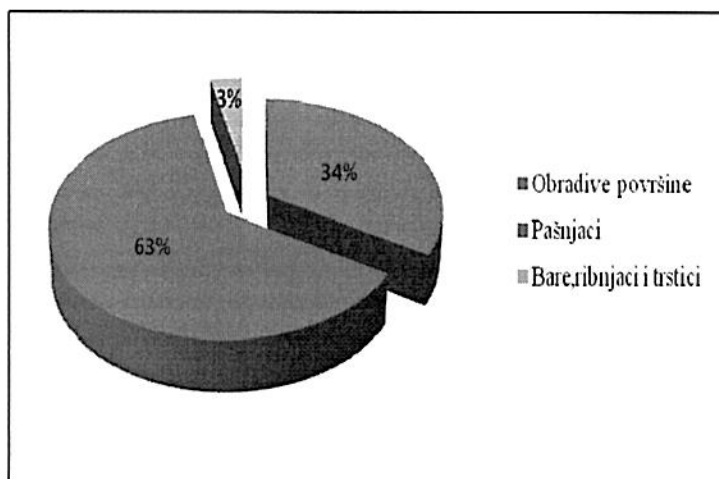
Očuvana životna sredina i raznolikost poljoprivrednog proizvodnog prostora omogućavaju život različitim sortama kulturnih biljaka i rasama domaćih životinja i kao rezultat proizvodnju širokog asortimana tradicionalnih poljoprivrednih proizvoda. Kompleks ekoloških faktora koji se razlikuju zavisno od područja i godišnjih doba čini teritoriju Glavnog grada pogodnom za gotovo sve grane stočarske i biljne proizvodnje.

U ravničarskom dijelu Zete i Bjelopavlića većinom je zastupljeno vinogradarstvo, ratarstvo i povrtarstvo, dok se u sjevernom dijelu Glavnog grada veliki broj gazdinstava bavi stočarstvom. To su uglavnom farme sa malim stočnim fondom. Sektor stočarstva karakteriše visoko učešće malih farmi ne samo na području Glavnog grada, već i cijele države. Uzrok tome između ostalog leži u visokom nivou usitnjenosti poljoprivrednih obradivih parcela, zastarelosti tehnologije i mehanizacije na poljoprivrednim gazdinstvima i nedostatku investicionog kapitala.

Ukupne površine obradivog poljoprivrednog zemljišta na nivou Crne Gore iznose oko 36,67%, odnosno 12,05%, ako u obradivo zemljište uzmemo u obzir samo oranice, njive, voćnjake i vinograde.

Slična situacija po pitanju iskorišćenosti obradivog poljoprivrednog zemljišta je i na nivou Glavnog grada. Naime, obradivo poljoprivredno zemljište čini 34% ukupnih poljoprivrednih površina, dok je znatno veće učešće pašnjaka, oko 63%. Ako u okviru obradivog zemljišta uzmemo u obzir samo oranice i njive, voćnjake i vinograde, onda je taj procenat manji i iznosi oko 16,83%.

Grafik 1: Struktura poljoprivrednog zemljišta u Podgorici

3. BILJNA PROIZVODNJA

3.1. Povrtarstvo

Proizvodnja povrća u Glavnom gradu je dosta raznolika, međutim par povrtarskih kultura dominira kada je obim proizvodnje u pitanju. Na lokalnom nivou, kada je riječ o povrtarstvu, već godinama prednjači proizvodnja krompira, lubenice, dinje, paradajza i paprike. Kao vodeća namirnica izdvaja se krompir, koji se najvećim dijelom proizvede u Opštini u okviru Glavnog grada Golubovci. Krompir je najznačajnija gajena biljka u Crnoj Gori i zauzima najveće poljoprivredne površine, jer je proizvodnja moguća na različitim nadmorskim visinama.

Prema statističkim podacima učešće Glavnog grada Podgorice u zasijanim površinama, pod povrtarskim kulturama, u odnosu na Crnu Goru kreće se do 68,11% za lubenicu i dinju, a za paradajz do 43,00%.

Kroz mjeru "Podrška povrtarskoj proizvodnji", Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je Agrobudžetom za 2021. godinu, podržalo 29 proizvođača. Ukupna vrijednost isplaćene podrške iznosila je **21.861,16 eura**. Pravo na podršku imaju proizvođači upisani u Registar primarnih proizvođača hrane biljnog porijekla, koji su prijavili proizvodnju za tu godinu.

3.1.1. Proizvodnja duvana

Kroz direktnu podršku proizvodnji duvana, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je proizvođačima duvana sa područja Glavnog grada u 2021. godini isplatilo **1.540,00 eura**.

Podrška se sprovodi u obliku direktnih plaćanja po ha zasijane ili zasađene površine duvana. Pravo na isplatu podrške je ostvarilo ukupno **4** proizvođača duvana.

3.2. Vinogradarstvo

Ova godina je kao i prethodna bila povoljna za vinogradare na području Glavnog grada. Početak sezone obilježio je period sa manjim padavinama, a ljeto je bilo veoma sušno, što je pogodovalo ranijem sazrijevanju grožđa.

Kroz mjeru Agrobudžeta "Podrška investicijama u vinogradarstvu i vinarstvu" podržano je **7** proizvođača u ukupnom iznosu od **16.386,91 eura**.

3.3. Voćarstvo

Crnogorski sektor voćarstva karakteriše velika usitnjenost. Kada je u pitanju Glavni grad, evidentna je sličnost sa stanjem u cijeloj državi. Gotovo u svim seoskim domaćinstvima uzgaja se voće, uglavnom za sopstvenu potrošnju i preradu. Usljed rastuće potražnje, kroz razvoj seoskog turizma, proizvodnja voća treba da se razvija kako bi zadovoljila potrebe tržišta.

U tom pravcu treba raditi na:

- poboljšanju kvaliteta i kvantiteta prinosa,
- uvođenju novih, produktivnijih tehnologija proizvodnje i
- uvođenju novih vrsta i sorti.

Kroz mjeru Agrobudžeta "Podrška podizanju i modernizaciji/opremanju proizvodnih voćnih zasada", podržano je 11 proizvođača sa teritorije Glavnog grada. Ukupan iznos podrške je iznosio **22.192,89 eura**.

Ostale mjere podrške ruralnom razvoju na teritoriji Glavnog grada:

- mjera „Podrška za nabavku mehanizacije, priključaka i opreme u funkciji primarne proizvodnje“, kojom je podržano **65** proizvođača u iznosu od **73.151,58 eura**;
- mjera „Podrška investicijama za navodnjavanje“, kojom su podržana 2 proizvođača, a iznos isplaćene podrške je iznosio **5.729,80 eura** i
- mjera „Podrška pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika“, kojom su podržana **4** proizvođača, u ukupnom iznosu podrške od **11.346,00 eura**;
- mjerom „Razvoj sela i izgradnja infrastrukture“ je podržano **10** projekata, podrškom u iznosu od **49.900,00 eura**;
- mjerom „Upravljanje rizicima u poljoprivredi“ podržana su **4** korisnika u iznosu od **2.407,00 eura**.

3.4. Stočarstvo

U stočarskoj proizvodnji odnos proizvodnje na nivou Glavnog grada i na nivou Crne Gore daje znatno drugačiju sliku. Ovo je grana poljoprivrede koja je značajno manje zastupljena u Podgorici, u odnosu na biljnu proizvodnju. Razlog tome je prethodno navedena usitnjenost gazdinstava, tradicionalni (ekstenzivni) sistemi proizvodnje, kao i nedovoljna iskorišćenost prirodnih resursa i njihovih potencijala. To se najviše odnosi na nedovoljno iskorišćene livade i pašnjake, bez kojih je ekonomična i efikasna stočarska proizvodnja neostvariva.

Stočarstvo dominira u ruralnim sredinama i glavno je zanimanje seoskog stanovništva. Gajenje stoke u tim područjima je pogodno iz razloga što je na sjevernom području Glavnog grada pretežno poljoprivredno zemljište (livade, pašnjaci, šikare i makije). Podaci o stočnom fondu, nekoliko godina unazad, pokazuju da je stočarstvo u opadanju, što je prije svega posljedica depopulacije sela, odnosno migracije seoskog stanovništva u urbanija naselja Podgorice.

Kada je u pitanju poljoprivredno gazdinstvo čija je jedina ili primarna poljoprivredna djelatnost stočarstvo, neophodno je raditi na:

- povećanju proizvodnje stočne hrane;
- izgradnji adekvatnih i adaptaciji postojećih objekata za smještaj životinja;
- nabavci potrebne opreme za određeni pravac proizvodnje i
- unapređivanju genetskog potencijala.

Agrobudžetom za 2021. godinu, stočari sa teritorije Glavnog grada su podržani sljedećim mjerama:

- direktnim plaćanjima u stočarskoj proizvodnji isplaćeno je **238.525,10 eura** za **285** poljoprivrednih proizvođača (od toga je 216.125,10 eura isplaćeno za krave, ovce i koze, a 22.400.00 za tov junadi, bikova i volova za prvu polovinu godine);
- mjerom Podrška razvoju tržišne proizvodnje mlijeka je isplaćeno **102.708,01 eura** (od toga za dodatnu pomoć poljoprivrednim proizvođačima 0,02 €/litru je isplaćeno

- 5.817,50 eura);
- za mjeru Podrška preradi mlijeka na gazdinstvu isplaćena je podrška u ukupnom iznosu od **2.703,50 eura**, za **76** poljoprivredna proizvođača;
  - po programu unapređivanja stočarstva u 2021. godini (za suprasne nazimice, krmače i junice), ukupno je isplaćeno **24.990,00 eura** za **27** proizvođača;
  - za 9 mjeseci u 2021. godini otkupljeno je ukupno **1.180.125** litara mlijeka, a podrška je iznosila **89.575.04 eura**;
  - za mjeru Podrška unaprjeđenju kvaliteta sirovog mlijeka podržano je **6** proizvođača, podrškom u visini od **1.659,00 eura**;
  - za mjeru Podrška za održivo korišćenje planinskih pašnjaka podržano je **58** proizvođača, sredstvima u ukupnom iznosu od **12.522,00 eura**;
  - za mjere Podrška upravljanju stajskim đubrivom i Podrška za adaptaciju planinskih katuna još uvijek nisu isplaćena sredstva za teritoriju Glavnog grada.

3.5. Pčelarstvo

Podgorica, sa svojom povoljnom izmijenjeno sredozemnom klimom omogućava proizvodnju meda vrhunskog kvaliteta. Obilje sunca i toplote i relativno mali broj dana sa padavinama, povoljna vlažnost vazduha i dobra provjetrenost čine Podgoricu sredinom u kojoj pčelinje zajednice imaju povoljno stanište i uspješno prezimljavanje. U Crnoj Gori postoji oko **50.000** košnica, od čega oko **10.000** u Glavnom gradu, sa proizvodnjom meda od oko **100 tona** ili **10 kg** po košnici. Broj pčelara u Glavnom gradu je u porastu, a ohrabrujuće je najveće interesovanje pčelara za ovogodišnji Konkurs za kredite u poljoprivredi.

„Udruženje pčelara Podgorice“ je u saradnji sa Glavnim gradom organizovalo XXVII manifestaciju “Podgorički dani meda”, koja se održala 22., 23. i 24. oktobra na gradskom Trgu nezavisnosti. Manifestacija je okupila 40 izlagača, koji su imali prilike da predstave svoje pčelinje proizvode. Podgoričke dane meda karakterišemo kao značajnu manifestaciju koja doprinosi turističkom i kulturnom imidžu Podgorice i Crne Gore. Ova manifestacija dijelom promoviše i zdrave stilove života upućujući na važnost zdrave ishrane i konzumaciju meda i drugih pčelinjih proizvoda izuzetne nutritivne vrijednosti i ljekovitih svojstava.

Tradicionalno proslavljanje “pčelarske slave” nastavljeno je ove godine. Pčelarska slava se, uz podršku Glavnog grada, obilježava 28. maja, na Spasovdan. Osim pčelara, slava okuplja i druge uzorne poljoprivrednike i privrednike sa teritorija na kojima su formirane podružnice Udruženja.

Udruženje tradicionalno organizuje godišnju posjetu pčelarima iz okruženja, na kojima članovi udruženja imaju prilike da čuju korisna predavanja, nabave potrebnu opremu za pčelarenje i razmijene iskustva sa kolegama iz drugih zemalja. Ove godine, 31.07. organizovana je posjeta u Malo Crniće u Srbiji.

Programom unapređivanja pčelarstva za tekuću godinu, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je podržalo 10 pčelara sa teritorije Glavnog grada sa **5,655.00 eura**.

4. IZNOS SREDSTAVA ULOŽENIH U RAZVOJ POLJOPRIVREDE U GLAVNOM GRADU PODGORICA

4.1. Budžet Glavnog grada za 2021. godinu

Uložena sredstva u razvoj poljoprivrede i ruralnih područja iz Budžeta Glavnog grada, za 2021. godinu iznose ukupno **1,237,837.46** eura i realizovana su za sljedeće aktivnosti:

Tabela 1: Struktura opredijeljenih sredstava za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja od strane Glavnog grada.	
DOO "Vodovod i kanalizacija"	532,407.46 €
DOO "Putevi"	560.430.00 €
Sekretarijat za preduzetništvo	145.000 €
UKUPNO	1,237,837.46 €

„Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Podgorica je u 2021. godini preduzelo sljedeće aktivnosti na izgradnji hidrotehničke infrastrukture na seoskom i ruralnom području Glavnog grada Podgorice.

Završene aktivnosti su se odnosile na:

- Izvođenje radova na izgradnji vodovoda Beri – III faza, u vrijednosti od **84.978,46 eura**;
- Izvođenje radova na rekonstrukciji postojeće vodovodne mreže na seoskom području – naselje Goljemadi, Lješanska nahija, u vrijednosti od **97,629.54 eura**;
- Izvođenje instalaterskih radova na formiranju cjevovoda PEVG DN 160MM u naselju Rogami, u iznosu od **4.543,75 eura**;
- Izvođenje radova na formiranju cjevovoda PEVG DN 160mm u naselju Rogami – obala Morače, u iznosu od **2.439,15 eura**;
- Izvođenje instalaterskih radova na izmještanju vodomjera za potrošače u vodovodnim šahtovima koji se nalaze na javnoj površini i izmještanje oštećenog cjevovoda u naselju Komani i Bandići – Mokanje i Oraovica, u iznosu od **2,937.66 eura**;
- Izvođenje radova na rekonstrukciji zatvaračnice rezervoara za vodu u naselju Iverak – Piperi, u vrijednosti od **4.180,17 eura**;
- Izvođenje radova na zamjeni postojećeg cjevovoda PEVG DN 75mm, novim cjevovodom PEVG DN 90mm, dužine 200m, Medun-Kuči, u vrijednosti **5,088.58 eura**;
- Izvođenje radova na izmještanju postojećih vodomjera potrošača u šahtovima koji se nalaze na javnoj površini u selima Oraovica i Crveni paprat – Komani, u iznosu od **2,114.01 eura**;
- Izvođenje radova na formiranju česme na seoskom groblju u Vukovcima - Piperi, u iznosu od **1,484.54 eura**;

- Izvođenje radova na formiranju čvorova u naseljima Ravni Laz, Zavala i Milutinovići – Piperi, u iznosu od **595.27 eura**;
- Izvođenje radova na spajanju novoizgrađenog na postojeći cjevovod PEVG DN 225mm u naselju Lješanska nahija – Kažića glavica, u iznosu od **547.24 eura**;
- Izvođenje radova na formiranju prepumpne stanice u naselju Piperi – Ravni Laz, u vrijednosti od **558.50 eura**;
- Izvođenje radova na izgradnji rezervoarskog prostora (prekidna komora), zapremine 10m³, u zaseoku Prekača – Piperi, u vrijednosti od **4.549.00 eura**;
- Izvođenje radova na izgradnji rezervoarskog prostora (prekidna komora), za naselje Gornje Mrke – Piperi, u iznosu od **6,048.28 eura**.

Investicije u toku:

- Izvođenje radova na izgradnji vodovodne mreže za selo Gradac, od skretanja za Staniseljice do rezervoara Gradac, u vrijednosti **100,017.47 eura**,
- Izvođenje građevinskih radova na adaptaciji slivne površine bistjerne Trmanje, u vrijednosti od **21.921,09 eura**

Takođe, do kraja godine u planu su i radovi na rekonstrukciji vodovodne mreže za sela Liješti i Podstrana čija procijenjena vrijednost iznosi oko **32.000.00 eura**.

Vodovod na teritoriji Golubovaca

U toku su radovi na izgradnji sekundarne vodovodne mreže na području Opštine u okviru Glavnog grada – Golubovci, u vrijednosti od **158.774,75 eura**.

“Putevi” d.o.o. Podgorica

“Putevi” d.o.o. Podgorica je u seoskom području na teritoriji Glavnog grada Podgorice tokom 2021. godine realizovalo aktivnosti u ukupnoj vrijednosti od **560.430,00 eura**, sa PDV-om, i to:

1.U okviru tekućeg održavanja saobraćajnica, realizovalo je aktivnosti u ukupnoj vrijednosti od **330.342,00 eura**,

- ❖ sanacija udarnih rupa od 0-4 m² na površini od 42,02m²,
- ❖ sanacija udarnih rupa od 4-20 m² na površini od 82,45m²,
- ❖ sanacija većih asfaltnih površina preko 20 m² na površini od 19.369,88m²,
- ❖ lizravnjenje postojećih asfaltnih površina (AB-11) 24,82t ,
- ❖ raskopavanje asfaltnih površina 720m²,
- ❖ rezanje postojećih asfaltnih površina 196m²,
- ❖ struganje postojećih asfaltnih površina 10.000,00m²,
- ❖ mašinski iskop III i IV kategorije 189,67m³,
- ❖ tamponiranje kolovoznih površina 1.660,19m³,
- ❖ valjanje tampona u slojevima na površini od 14.992,18m², i

2. U skladu sa Ugovorom broj: 01-018/20-7536 zaključenim između Glavnog grada Podgorica i Uprave javnih radova, Društvo je realizovalo i pripremne i asfalterske radove na kritičnim dionicama na putnom pravcu Orahovo-Građen – Kučka korita u ukupnoj vrijednosti od **230.088,00 eura** (sanacija i proširanje postojećih asfaltnih površina na dužini od 2,5km).

4.2. Podsticaji poljoprivredi iz sredstava Budžeta Glavnog grada realizovani aktivnostima Sekretarijata za preduzetništvo

U okviru svoje nadležnosti na početku godine, Sekretarijat donosi Program mjera za podsticanje razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Glavnog grada Podgorice, koji je u skladu sa Nacionalnim programom i strategijama iz ove oblasti, predloženim od resornog Ministarstva. Na osnovu ponuđenog Programa, predlaže se i iznos sredstava Glavnog grada za realizaciju podsticajnih mjera za sektor poljoprivrede.

U 2021. godini iz Budžeta Glavnog grada Podgorice, za aktivnosti u cilju podsticanja poljoprivredne proizvodnje opredijeljena su sredstva u iznosu od **145,000.00 eura**. Pomenuta sredstva Glavnog grada Podgorice za 2021. godinu opredijeljena su za realizaciju 4 programa, prikazana u tabeli 4.

	Program	Odobrena sredstva
1.	Premije u mljekarstvu	60 000 €
2.	Krediti u poljoprivredi	70 000 €
3.	Podrška žetve na teritoriji Glavnog grada	5 000 €
4.	Ostali program iz oblasti poljoprivrede	10 000 €
UKUPNO:		145 000 €

4.2.1. Premije u mljekarstvu

Ukupna proizvodnja mlijeka u Crnoj Gori procjenjuje se na oko 200 miliona litara godišnje, od čega se do 15% prerađuje u odobrenim objektima za preradu mlijeka. Količine mlijeka koje su van sistema otkupa, domaćinstva koriste za vlastitu potrošnju, dok veći dio prerađuju u mliječne proizvode (sir i kajmak). Ovi proizvodi pojavljuju se na organizovanom tržištu preko objekata za prodaju hrane na malo (trgovine, ugostiteljski objekti, pijace). Međutim, i dalje se znatne količine realizuju direktnom prodajom na gazdinstvu porijekla, odnosno „kućnom pragu“.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja putem Agrobudžeta vrši podršku jačanju otkupne mreže mlijeka, davanjem premija za registrovane mljekare i sirare koje redovno otkupljuju mlijeko od domaćih proizvođača. Navedenu podršku vrši i Glavni grad Podgorica

uplatom premije u iznosu od 0,03 eura po litru, mljekarama koje otkupljuju sirovo mlijeko od stočara - kooperanata sa područja Glavnog grada.

Trenutno je u Crnoj Gori u funkciji 30 mljekara i sirara koje otkupljuju oko 28 miliona litara mlijeka od oko 1800 kooperanata. Sa teritorije Glavnog grada mlijeko otkupljuje 10 mljekara i sirara od oko 75 kooperanata. Za 10 mjeseci ove godine otkupljeno je 1.298,591 litara mlijeka.

Sredstvima opredijeljenim razvoju poljoprivrede Glavnog grada za 2021. godinu, za mjeru premije u mljekarstvu predviđen je iznos od **60.000,00 eura**.

Glavni grad je povećao iznos premija za kooperante sa teritorije Glavnog grada za 0,10 eura po litru, pa je od juna mjeseca na račun pojedinaca (kooperanata) uplaćivano 0,13 eura po litru. S toga, u tabelama koje slijede navedeni su podaci za mljekare, samo za one mjesece za koje se vršila uplata na račun mljekara. Tabelama je prikazano učešće pojedinih mljekara u otkupu mlijeka (tabela 5), kao i sredstva koja su im isplaćena po osnovu otkupa (tabela 6).

Tabela 5: Učešće pojedinih mljekara u otkupu mlijeka											u litrima	
Mjesec	ZZ Cijevna	Šimšić Montmilk	Sirara Vulaš Čevo	Drezga	Mlmark Grupa	Turo DOO Njeguši	DOO Mio Mare	DOO NIKA	Dijam ant	Srna Nikšić	Ukupno	
01/2021	17.236	35.119	4.209	21.755	18.882	2.008	11.368	24.578	1.500	4.761	141.416	
02/2021	15.874	29.942	3.814	22.020	18.720	2.157	10.242	23.073	966	5.137	131.945	
03/2021	18.879	33.987	4.946	25.010	18.680	3.721	12.354	28.062	3.941	5.319	154.899	
04/2021	21.210	35.152	4.570	26.234	18.614	3.570	13.833	25.765	4.035	5.145	160.128	
05/2021	18.215	36.482	4.604	27.800	18.784	3.631	15.326	27.552	2.666	5.238	160.298	
06/2021											107.144	
07/2021											93.705	
08/2021											106.506	
09/2021											124.476	
10/2021											118.074	
											1.298,591	

Tabela 6: Isplata mljekarama za otkup mlijeka										
										U EUR
Mjesec	ZZ Cijevna	Šimšić Montmik	Sirara Vulaš	Drezga	Milmark Grupa	Turo	Mio Mare	NIKA	Dijaman t	Srna
1/2021	517,08	1.053,57	126,27	652,65	566,46	60,24	341,04	737,34	45,00	142,83
2/2021	476,22	898,26	114,42	660,60	561,60	64,71	307,26	692,19	28,98	154,11
3/2021	566,37	1.019,61	148,38	750,30	560,40	111,63	370,62	841,86	118,23	159,57
4/2021	636,30	1.054,56	137,10	847,61	558,42	107,10	414,99	772,95	121,05	154,35
5/2021	546,49	1.094,46	138,12	834,00	563,52	108,93	459,78	826,56	79,98	157,14
6/2021										17.762,01
7/2021										12.181,65
8/2021										13.845,78
9/2021										16.311,88
10/2021										15.349,62
UKUPNO:										97.911,52

Sljedećim tabelarnim pregledom prikazane su isplaćene premije kooperantima sa područja Glavnog grada i količine otkupljenog mlijeka za period 2007-2021. godine (2021. godina od 01.01. do 01.11.)

Tabela 7: Isplaćene premije kooperantima i količine otkupljenog mlijeka za period 2007 - 2021. godine (za 10 mjeseci)			
Godina	Iznos premije €/lit	Iznos premije ukupno u €	Količina otkupljenog mlijeka u lit.
2007.	0,01	10.990,00	1.099,000
2008.	0,01	33.316,00	3.331,600
2009.	0,03	135.957,00	4.531,900
2010.	0,03	147.900,00	4.930,000
2011.	0,03	120.834,00	4.027,800
2012.	0,03	117.380,00	3.912,667
2013.	0,03	125.298,00	4.176,600
2014.	0,03	126.140,00	4.204.717
2015.	0,03	108.368,00	3.603,714
2016.	0,03	116.514,49	3.886,816
2017.	0,03	117.382,68	3.902,656
2018.	0,03	123.038,74	4.100.958
2019.	0,03	97.015,5	3.226,850

2020.	0,03	43.119,19	1.437,292
2021.	0,03/0,013	97.911,52	1.298.591
UKUPNO		1.423.243,6	50.372,570

4.2.2. Otkup viška poljoprivrednih proizvoda u Glavnom gradu

Poljoprivredna sezona na području Glavog grada je bila povoljna za poljoprivredne proizvođače u proizvodnji kultura na otvorenom polju (paradajz, krompir, lubenica, pipun i paprika). Povoljni vremenski uslovi koji su preovladavali tokom ljeta uticali su na dobar rod pomenutih kultura.

Ipak, najviše povrća se moglo proizvesti u plastenicima, međutim broj plastenika nije kod poljoprivrednih proizvođača nije mogao zadovoljiti domaće tržište. Zbog epidemiološke situacije i zatvorenosti tržišta i cijene poljoprivrednih proizvoda su bile veće u odnosu na prethodnu godinu.

Iz prethodno navedenih razloga na tržištu nije došlo do pojave viškova poljoprivrednih proizvoda, tako da nije bilo potrebe za intervencijom A.D. „Plodovi Crne Gore“. Na osnovu Ugovora o zakupu dijela imovine (hladnjača u KO Mataguži) od strane kompanije Franca, ista je vršila otkup poljoprivrednih proizvoda u pomenutoj hladnjači. Količina otkupljenih proizvoda za period od 01.01.2021. do 04.11.2021. godine, iznosila je oko **1,681,414.522 kg**.

4.2.3. Krediti u poljoprivredi

Sekretarijat za preduzetništvo Glavnog grada je za kreditnu podršku poljoprivrednicima opredijelio **70.000 eura**. Konkurs za dodjelu poljoprivrednih kredita je objavljen 16.07.2021. godine i po tom osnovu je prijavljeno ukupno **9** poljoprivrednih proizvođača. Nakon uvida u dokumentaciju i obilaska njihovih poljoprivrednih gazdinstava, ustanovljeno je da svih **9** poljoprivrednika ispunjava uslove za ostvarivanje kreditne podrške.

Krediti u poljoprivredi predstavljaju najinteresantniju stimulativnu mjeru, s obzirom na povoljne uslove kreditiranja: kamatna stopa 3% na godišnjem nivou, period otplate 36 mjeseci, uz grejs period od 12 mjeseci.

Planirani programi za kreditnu podršku su:

- program unaprjeđenja pčelarstva;
- investicije u poljoprivrednu opremu i mehanizaciju;
- investicije u stočarske farme;
- podizanje višegodišnjih zasada i izgradnja zaštićenih prostora;
- investicija za čuvanje, pakovanje i preradu biljnih proizvoda;
- investicije u preradi u porodičnom gazdinstvu;
- investicije u voćarstvu i vinogradarstvu;
- investicije u ribarstvu i
- organska poljoprivreda.

Komisija, formirana od strane predstavnika Sekretarijata za preduzetništvo, po prijemu zahtjeva za kredit obišla je podnosiocima zahtjeva, izvršila provjeru dostavljene dokumentacije i dala mišljenje o opravdanosti zahtjeva. Formirani predmeti po zahtjevu za kredit dostavljaju se

Sekretarijatu za finansije na dalju proceduru. Komisija nakon isplate kredita, vrši kontrolu namjenskog korišćenja sredstava. U toku je isplata sredstava.

4.2.4. Ostale aktivnosti podržane Budžetom Glavnog grada

„Udruženje pčelara Podgorice“ je i ove godine, kako je već navedeno, uspješno organizovalo tradicionalnu manifestaciju “Dani meda”. Kako manifestacija “Dani meda” značajno doprinosi turističkom i kulturnom imidžu Podgorice i Crne Gore, kao i promociji pčelarstva i pčelinjih proizvoda, zbog svog značaja podržana je od strane Sekretarijata. Sekretarijat je podržao i organizaciju pčelarske slave, takođe u organizaciji “Udruženja pčelara Podgrice”.

Glavni grad je kroz Sekretarijat za preduzetništvo obezbijedio i finansijsku podršku organizovanju još jedne promocije pčelarstva pod nazivom „Sajam pčelarstva u Podgorici”. Sajam je održan u septembru u organizaciji udruženja pčelara „Crnogorska pčela”.

Sajmovi u organizaciji Klastera “Probaj domaće” takođe su podržani od strane Glavnog grada, imajući u vidu veliki značaj ovog Klastera u promociji crnogorskih tradicionalnih proizvoda i domaćih proizvođača.

Sekretarijat je u oktobru obezbijedio finansijsku pomoć još jednom sajmu pod nazivom „Najbolje iz Crne Gore”, u organizaciji DOO „Advantage”. Sajam se održava u Delta city-ju i okuplja domaće proizvođače vina, maslina i maslinovog ulja, meda, pršuta, mliječnih proizvoda, ljekovitog bilja i organskih proizvoda.

4.3. Aktivnosti Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci na podsticanju razvoja poljoprivrede u 2021. godini.

Odjeljenje za ruralni razvoj Opštine u okviru Glavnog grada - Golubovci poljoprivrednim proizvođačima pruža stručnu i tehničku podršku, u cilju regulisanja određenih prava ili prevazilaženja barijera u proizvodnji.

Takođe, po potrebi, službenici izlaze na teren i na licu mjesta utvrđuju uzročnike oboljenja u zasadu ili konstatuju da se bave poljoprivrednom djelatnošću, radi izdavanja uvjerenja.

U periodu od 01.01.2021. godine do 31.10.2021. obrađeno je 337 zahtjeva od strane poljoprivrednih proizvođača.

Opština u okviru Glavnog grada Golubovci kroz Program podsticajnih mjera za poljoprivredu u 2021. godini isplatila je ukupno 53.583,70 eura, i to kroz sljedeće aktivnosti:

Podrška povrtarskoj proizvodnji	3.346,26 €
Podrška proizvodnji cvijeća	200,00 €
Podrška proizvodnji hrane	4.925,84 €
Podrška žetvi žitarica	8.940,00 €
Upravljanje rizicima u poljoprivredi	250,00 €
Podrška tržištu poljoprivrednih proizvoda	35.921,70 €

4.4. Program "Staračke naknade"

Programom Agrobudžeta Crne Gore od 2003. godine program staračkih naknada se realizuje u saradnji sa Glavnim gradom. Pravo na staračku naknadu imaju lica koja žive na selu, bave se poljoprivredom i nemaju nikakva primanja. Pravo ostvaruju žene preko 60 godina i muškarci preko 65 godina starosti.

U periodu od 2003. do jula 2015. godine, obrađeno je 953 zahtjeva za ostvarivanje prava na staračku naknadu.

Na osnovu člana 24 stav 5 Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Sl. list CG", br. 56/09, 18/11, 40/11, 34/14, 1/15, 30/17 i 51/17), Vlada Crne Gore na sjednici od 30. jula 2015. godine donijela je Odluku o bližim uslovima i postupku za isplatu staračke naknade. Na osnovu ove Odluke odlučeno je da svi korisnici staračke naknade moraju da obnove dokumentaciju, tako da je trenutno u našem Sekretarijatu evidentirano 440 korisnika, od kojih je 15 prijavljeno tokom 2021. godine.

Da bi poljoprivredni proizvođač ostvario zdravstveno i penzijsko osiguranje potrebno je da se upiše u Registar poljoprivrednih proizvođača, koji vodi resorno Ministarstvo. Jedan od uslova ostvarenja ovog prava je i uvjerenje da se bavi poljoprivrednom proizvodnjom koju izdaje ovaj Sekretarijat. Tokom 2021. godine, 19 poljoprivrednih proizvođača sa područja Glavnog grada je dobilo uvjerenje i ostvarilo pravo na zdravstveno i penzijsko osiguranje. Sa druge strane, uvjerenje za prodaju na zelenim pijacama je dobilo 4 proizvođača.

1. ZAKLJUČNE OCJENE

Glavni grad na razvoj poljoprivredne djelatnosti gleda kao na važan segment cjelokupnog privrednog i ekonomskog razvoja Podgorice. S tim u vezi, Glavni grad radi na organizaciji i realizaciji aktivnosti koje doprinose razvoju poljoprivrede. Odlukom o Budžetu Glavnog grada Podgorice za 2021. godinu, za programe podsticanja poljoprivrede koje realizuje Sekretarijat za preduzetništvo, opredijeljeno je **145,000.00 eura**.

Radi bolje realizacije aktivnosti na podsticanju razvoja poljoprivrede, Sekretarijat za preduzetništvo ostvaruje kontinuiranu komunikaciju i saradnju sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Službom za selekciju stoke, AD "Plodovi Crne Gore", AD „Plantaže“, Opštinom u okviru Glavnog grada Golubovci, kao i drugim relevantnim institucijama iz oblasti poljoprivrede i udruženjima poljoprivrednih proizvođača (vinogradara, voćara, stočara, pčelara itd.).

Povrtarstvo je vodeća grana poljoprivrede na području Podgorice, a tendenciju rasta površina pod žitaricama ukazuje i na sve veću zastupljenost tih kultura, što ohrabruje i indirektno oslobađa tržište viškova i daje pozitivne signale ka proizvodnji stočne hrane koja je deficitarna.

Sekretarijat svojim aktivnostima podstiče udruživanje poljoprivrednika sa teritorije Glavnog grada i iste finansijski podržava. Proizvođači moraju imati u vidu da konkurentnost mogu postići udruživanjem i ukрупnjavanjem posjeda.

Vrlo povoljni agrotehnički i agroekološki uslovi pružaju veliki potencijal razvoju poljoprivrede u Glavnom gradu. Svijest sugrađana o značaju domaće proizvodnje sve više jača, pa u godinama koje dolaze očekujemo još veće interesovanje i angažovanje u ovoj djelatnosti.